

Wyrok z dnia 12 lipca 2011 r.

II UK 382/10

Pracownikiem w rozumieniu art. 29 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) jest również ubezpieczony podlegający na zasadach dobrowolności ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu pozostawania w stosunku pracy (art. 7 pkt 3 w związku z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.).

Przewodniczący SSN Jerzy Kuźniar, Sędziowie SN: Katarzyna Gonera, Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 12 lipca 2011 r. sprawy z wniosku Ryszarda T. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w G. o emeryturę, na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 9 czerwca 2010 r. [...]

o d d a l i ł skargę kasacyjną.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku z siedzibą w Gdyni wyrokiem z dnia 5 listopada 2009 r. zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w G. z dnia 16 czerwca 2009 r. i przyznał Ryszardowi T. prawo do emerytury od dnia 1 kwietnia 2009 r. Podstawę rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia.

Wnioskodawca (urodzony 1 stycznia 1947 r.) złożył w dniu 2 kwietnia 2009 r. wniosek o emeryturę. Organ rentowy uznał za wykazane łącznie 42 lata, 11 miesięcy i 28 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym okresy zatrudnienia na podstawie stosunku pracy w rozmiarze 34 lat, 8 miesięcy i 9 dni. Do tych ostatnich nie zaliczono natomiast okresu podlegania wnioskodawcy dobrowolnemu ubezpieczeniu

społecznemu od 26 listopada 2007 r. do 31 marca 2009 r. z tytułu wykazanego świadectwem pracy zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku projektanta w firmie zagranicznej M.T. Ltd w Monako na podstawie umowy o pracę w okresie od 1 listopada 2007 r. do 31 marca 2009 r.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że wnioskodawca spełnia warunki określone w art. 29 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 53, poz. 1227 ze zm., powoływanej dalej jako ustawa emerytalna), gdyż ukończył 60 lat, legitymuje się okresem składkowym i nieskładkowym w łącznym rozmiarze powyżej 35 lat, a przed zgłoszeniem wniosku o emeryturę przez okres ponad 6 miesięcy był pracownikiem w firmie zagranicznej i podlegał z tego tytułu ubezpieczeniom społecznym na podstawie art. 7 pkt 3 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm., powoływanej dalej jako ustawa systemowa). Sąd Okręgowy wskazał, że przepisy art. 29 ustawy emerytalnej nie uzależniają prawa do wcześniejszej emerytury od wykonywania pracy na terytorium Polski, a jedynie od pozostawania w stosunku pracy. Opłacanie składek na ubezpieczenie dobrowolne jest immanentnie związane - o czym stanowi art. 7 pkt 3 ustawy systemowej - z wykonywaniem pracy za granicą. Ten ostatni okres został przez wnioskodawcę wykazany niezakwestionowanym przez organ rentowy świadectwem pracy z dnia 31 marca 2009 r.

Wyrokiem z dnia 9 czerwca 2010 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku oddalił apelację organu rentowego, dzieląc ustalenia i ocenę prawną Sądu pierwszej instancji. W ocenie Sądu Apelacyjnego, w okresie ostatnich 24 miesięcy podlegania ubezpieczeniu społecznemu wnioskodawca pozostawał w stosunku pracy co najmniej przez 6 miesięcy (ostatnio przed zgłoszeniem wniosku był pracownikiem) i z tego tytułu podlegał dobrowolnemu ubezpieczeniu społecznemu na podstawie art. 7 pkt 3 ustawy systemowej. Przepis art. 29 ust. 2 ustawy emerytalnej nie uzależnia prawa do emerytury od podlegania obowiązkowemu lub dobrowolnemu ubezpieczeniu społecznemu, lecz od pozostawania przez określony nim okres w stosunku pracy. Również z art. 4 pkt 13 tej ustawy wynika, że za ubezpieczonego uznaje się osobę podlegającą ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym na podstawie art. 6-10 ustawy systemowej.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku organ rentowy zarzucił naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 29

ust. 2 ustawy emerytalnej w związku z art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 7 pkt 3, art. 8 ust. 1 ustawy systemowej, poprzez przyjęcie, że wnioskodawca nabył prawo do emerytury w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1 ustawy emerytalnej.

Wskazując na powyższy zarzut skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku i rozstrzygnięcie co do istoty sprawy.

W uzasadnieniu skargi podniesiono, że dokonywanie wpłaty składek w ramach dobrowolnego ubezpieczenia z tytułu pracy wykonywanej za granicą nie jest tożsame z wykonywaniem pracy w rozumieniu przepisów Kodeksu pracy oraz ustawy systemowej. Oznacza to, iż uznanie - jak uczyniły to Sądy obu instancji - opłacania takich składek za potwierdzenie istnienia stosunku pracy jest nieuprawnione. Wnioskodawca nie udowodnił, że w okresie opłacania składek pozostawał w stosunku pracy w rozumieniu art. 22 k.p. i nie wiadomo, na jakich dowodach oparł się w tym zakresie Sąd drugiej instancji. Skarżący wskazał, że w myśl przepisów ustawy systemowej za pracownika uważa się osobę pozostającą w stosunku pracy (art. 8 ust. 1), która ubezpieczeniom społecznym podlega obowiązkowo (art. 6 ust. 1 pkt 1). Nie ma zatem podstaw, aby praca wnioskodawcy została uznana za pracę w rozumieniu wskazanych przepisów tylko dlatego, że opłacił on składki na dobrowolne ubezpieczenie społeczne. W ocenie skarżącego, to ostatnie stanowi inny tytuł podlegania ubezpieczeniu społecznemu niż ubezpieczenie w ramach stosunku pracy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest niezasadna. Stosownie do art. 29 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej, emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1 przysługuje wyłącznie ubezpieczonym, którzy po pierwsze - ostatnio przed zgłoszeniem o nią wniosku byli pracownikami oraz po drugie - w okresie ostatnich 24 miesięcy podlegania ubezpieczeniu społecznemu lub ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym pozostawali w stosunku pracy co najmniej przez 6 miesięcy. Powołany przepis jednoznacznie dotyczy więc tylko ubezpieczonych będących pracownikami, *a contrario* - spod jego działania wyłączeni są ubezpieczeni objęci ubezpieczeniem innym niż pracownicze. Inaczej rzecz ujmując, prawo do wcześniejszej emerytury na podstawie art. 29 ustawy emerytalnej - jako pochodne od pracowniczego ubezpieczenia spo-

łecznego - przysługuje wyłącznie ubezpieczonym z tytułu pozostawania w stosunku pracy. Skarżący w pierwszym rzędzie kwestionuje pracowniczy charakter zatrudnienia wnioskodawcy w podmiocie zagranicznym, a w dalszej kolejności - podleganie wnioskodawcy z tytułu takiego zatrudnienia pracowniczym ubezpieczeniom społecznym, przez które rozumie jedynie ubezpieczenia obowiązkowe, o jakich stanowi art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy systemowej.

Nietrafnie skarżący podnosi, że Sąd drugiej instancji uznał fakt opłacania przez wnioskodawcę składek na ubezpieczenia dobrowolne za równoznaczny z pozostawaniem przez niego w stosunku pracy. Zgodnie z art. 7 pkt 3 ustawy systemowej prawo do dobrowolnego objęcia ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi przysługuje, między innymi, obywatelom polskim wykonującym pracę za granicą w podmiotach zagranicznych. Posłużenie się przez ustawodawcę pojęciem podmiotu zagranicznego wskazuje, że prawo do objęcia dobrowolnymi ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi przysługuje osobom określonym w art. 7 pkt 3 ustawy systemowej wykonującym zatrudnienie na różnych podstawach, w tym również stosunku pracy. Sąd Apelacyjny przyjął za Sądem pierwszej instancji, że zatrudnienie wnioskodawcy w podmiocie zagranicznym miało pracowniczy charakter. Podstawę takiej oceny stanowiły niekwestionowane przez skarżącego w postępowaniu przed Sądami obu instancji okoliczności wynikające z przedłożonego przez wnioskodawcę świadectwa pracy. W tej sytuacji Sąd Najwyższy, z mocy art. 398¹³ § 2 k.p.c., związany jest ustaleniem, że wnioskodawca, ostatnio przed zgłoszeniem wniosku o wcześniejszą emeryturę, wykonywał zatrudnienie o cechach określonych w art. 22 § 1 k.p., a w konsekwencji posiadał status pracownika, a więc osoby pozostającej w stosunku pracy, o której stanowi art. 8 ust. 1 ustawy systemowej.

Wbrew stanowisku skarżącego, ani art. 29 ustawy emerytalnej, ani żaden inny przepis prawa ubezpieczeń społecznych nie wyłącza możliwości uznania za pracownika osoby wykonującej za granicą w podmiocie zagranicznym zatrudnienie na podstawie stosunku pracy, jak również nie ogranicza prawa takiego pracownika do wcześniejszej emerytury z tej tylko przyczyny, że podlegał ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym na zasadach dobrowolności. Zagadnienie to zostało rozstrzygnięte w judykaturze Sądu Najwyższego w odniesieniu do okresów zatrudnienia w rozumieniu art. 32 ustawy emerytalnej (por. wyroki z dnia 21 stycznia 2010 r., II UK 162/09, LEX nr 583806; z dnia 12 marca 2010 r., II UK 286/09, LEX nr 602705; z dnia 1 czerwca 2010 r., II UK 5/10, LEX nr 589882, w którym wprost stwierdzono, że

okresy wykonywania pracy za granicą w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na podstawie umów o pracę zawartych bezpośrednio z pracodawcami zagranicznymi mogą być uznane za okresy zatrudnienia w rozumieniu art. 32 ust. 1, 2 i 4 ustawy emerytalnej pod warunkiem opłacenia w Polsce składek również na dobrowolne ubezpieczenia emerytalne i rentowe, chyba że na podstawie umów o zatrudnieniu lub umów międzynarodowych pracownik został objęty ubezpieczeniem w trybie i na zasadach obowiązujących w państwie zatrudnienia lub określonych w umowach międzynarodowych).

W rozpoznawanej skardze kasacyjnej został zaprezentowany pogląd, że ubezpieczenia dobrowolne stanowią samoistny tytuł ubezpieczeń społecznych, inny od ubezpieczeń obowiązkowych, których podstawą jest, między innymi, stosunek pracy, a w konsekwencji osoba podlegająca takim ubezpieczeniom nie może być uznana za pracownika w rozumieniu art. 29 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej. Taki wniosek skarżący wyprowadza z treści art. 7 pkt 3 ustawy systemowej, stanowiącego o prawie do dobrowolnego objęcia ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi obywateli polskich wykonujących za granicą pracę w podmiotach zagranicznych oraz z art. 8 ust. 1 w związku z art. 6 ust. 1 pkt 1 tej ustawy, uznających - w ocenie skarżącego - za pracownika wyłącznie osobę podlegającą obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu pozostawania w stosunku pracy. Tymczasem występujące obok ubezpieczeń obowiązkowych ubezpieczenia dobrowolne nie są tytułem ubezpieczeń. Te ostatnie określone zostały odpowiednio w art. 6 i 7 ustawy systemowej, których treść, w powiązaniu z art. 2 ust. 1 pkt 1 tej ustawy (zgodnie z którym określa ona zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym) oraz art. 4 pkt 13 ustawy emerytalnej (w myśl którego ubezpieczonym w rozumieniu jej przepisów jest, między innymi, osoba podlegająca ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, określonym w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych), nie powinna pozostawiać wątpliwości, że stosunek pracy może stanowić tytuł podlegania ubezpieczeniom zarówno obowiązkowym (dla osób będących pracownikami na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej - art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy systemowej), jak i dobrowolnym (między innymi dla obywateli polskich wykonujących za granicą zatrudnienie o pracowniczym charakterze w podmiotach zagranicznych - art. 7 pkt 3 tej ustawy). W tym ostatnim przypadku dobrowolne podleganie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym jest następstwem realizacji przez pracownika - poprzez zgłoszenie stosownego wniosku (art. 14 ust. 1 ustawy systemowej) - prawa do objęcia tymi ubezpieczeniami.

Błędny jest prezentowany przez skarżącego pogląd, że z przepisów art. 6 ust. 1 pkt 1 oraz art. 8 ust. 1 ustawy systemowej wynika, iż za pracownika w rozumieniu art. 29 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej uznaje się wyłącznie osobę podlegającą obowiązkowo pracowniczym ubezpieczeniom społecznym. Wymienione wyżej przepisy ustawy systemowej regulują różne kwestie. O ile art. 8 ust. 1 zawiera definicję pracownika dla potrzeb ustalenia tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym (zarówno obowiązkowym, jak i dobrowolnym), o tyle art. 6 ust. 1 pkt 1 ustanawia jedynie zasadę obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym osób będących pracownikami na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej. Natomiast osoby wykonujące zatrudnienie na podstawie stosunku pracy w okolicznościach określonych w art. 7 pkt 3 ustawy systemowej posiadają prawo do dobrowolnego objęcia tymi ubezpieczeniami i podlegania im. W konkluzji należy stwierdzić, że pracownikiem w rozumieniu art. 29 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej jest nie tylko ubezpieczony podlegający obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu pozostawania w stosunku pracy (art. 6 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 8 ust. 1 ustawy systemowej), ale również ubezpieczony podlegający z tego tytułu ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym na zasadach dobrowolności (art. 7 pkt 3 w związku z art. 8 ust. 1 tej ustawy).

Z powyższych względów skarga kasacyjna podlega oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

=====